

KAPCSOLAT

**A könyvtárak
rend-szerszerű
működésének
vizsgálata II.**

**Nyelvkönyvek a
könyvtárban**

Internet-tanfolyam

**Varga Zita: Gárdonyi
Géza könyvtára**

**Még egyszer a
könyvtárak ÁFA
visszatérítéséről**

**Szakmai tanácskozás
Hatvanban**

Továbbképzés 2000.

Számítógép-tanfolyam

**Felhívás az olvasás éve
m megszervezéséhez**

KKDSZ hírek

Rendszertelenül

*Kísérlet a könyvtárak rendszerszerű működésének
vizsgálatára II.*

A használók elvárásai

A társadalmi kapcsolatoknak és a látens vagy megfogalmazott elvárásoknak a legfőbb bázisa az intézményt használó személyek, vagyis az olvasók. Árulkodó adat, hogy a megkérdezett 700 főnek több mint a fele, azaz 376 fő nappali tagozatos diák, és ha hozzájuk számítjuk a 77 pedagógust is, akkor kijelenthetjük, hogy a használók legalább kétharmada oktatáshoz kapcsolódóan használja a könyvtárakat.

A válaszokból az is egyértelműen kiderül, hogy a megkérdezetteknek több mint a fele, azaz 353 fő, nem elégszik meg az adott könyvtár kínálatával, hanem máshová is beiratkozott, vagyis egyetlen könyvtárban nem jut hozzá valamennyi, számára fontos szolgáltatáshoz. A több intézményt is látogatók elsősorban nem a kistelepülések könyvtárhasználói közül kerülnek ki, ahol viszonylag szegényesebb a kínálat, hanem éppen a nagyobb könyvtárak használói közül: a főiskolai könyvtár olvasóinak 87 százaléka, a megyei könyvtárénak 61 százaléka, az iskolaiaknak 57 százaléka, a városi könyvtáraknak 42 százaléka, míg a községieknek csupán 27 százaléka tagja másik könyvtárnak is.

Ezt az adatsort jól kiegészítheti, és a korábbi gondolatot továbbszöheti a következő táblázat, amelyből az derül ki, hogy aki az adott intézményen kívül máshová is beiratkozott, hányszor tette mindezt, vagyis hány másik könyvtárnak tagja.

Ha az adott könyvtáron kívül másikkal is tagja, hányan?

	Nem tagja	egynek	kettőnek	háromnak	négynek	ötnek	hétnek	Összesen
Főiskolai	20	44	29	5	1	1		100
Iskolai	47	45	8					100
Községi	110	27	12	1				150
Megeyi	42	26	22	5	5			100
Városi	147	55	34	10	2	1	1	250
Összesen	366	197	105	21	8	2	1	700

Mint látható, több mint 300-an vannak azok, akik az adott könyv-táron kívül még két-három

másik könyv-tárba is járnak, és 32-en, akik három vagy négy másik könyvtárba is beiratkoztak.

A következő kérdésnél arra is választ kaphatunk, hogy mi indokolja a több könyvtár használatát: a válaszadók körülbelül egyharmada szerint a különböző könyvtárak jól kiegészítik egymást, és szinte ugyanennyien indokolták azzal a ténnyel, hogy a lakásuk és az iskolájuk (munkahelyük) nem ugyanazon a településen van. Vagyis használnak egy (vagy több) könyvtárt az iskolájuk székhelyén, ugyanakkor használják a lakóhelyüket is. A megkérdezettek csaknem 18 százaléka hozta fel indokként, hogy máshol gazdagabb, szélesebb a választék, mindössze 5 százaléka indokolta a több könyvtár használatát azzal, hogy egy helyről kevés könyvet lehet kölcsönözni, és 4-4 százaléka azzal, hogy máshol kedvezőbb a nyitva tartás, máshol szélesebb körű szolgáltatások vannak.

Érdekes kép rajzolódik elénk, ha megnézzük, milyen szolgáltatásokat vesznek leginkább igénybe a használók.

Az elmúlt fél évben milyen szolgáltatásokat vett igénybe ebben a könyvtárban?

	Főiskolai	Iskolai	Községi	Megyei	Városi	Összesen
Könyvkölcsönzés	97	95	147	92	230	661
Újság, folyóirat helyben	86	66	85	61	158	456
Könyv helyben	92	65	47	63	132	399
Beszélgetés a könyvtárossal	49	58	100	27	113	347
Beszélgetés ismerősökkel	60	54	58	26	76	274
Fénymásolás	29	20	6	50	140	245
Tájékoztató szolgálat	40	27	46	28	66	207
Részvétel rendezvényeken	4	27	43	13	87	174
Zenehallgatás	14	19	19	24	44	120
Előjegyzés	57	2	11	29	9	108
Videó kölcsönzés	35	6	11	18	23	93
Sajtótermék kölcsönzése	4	17	28	3	40	92
Könyvtárközi kölcsönzés	6	0	22	7	28	63
Intenet-használat	24	20	4	0	10	58
Kazetta, CD kölcsönzése	14	5	6	11	20	56
Szövegszerkesztő használata	19	9	5	0	8	41
Számítógépes kat.használat	16	2	0	7	12	37
CD-ROM, multimédia helyben	6	4	6	3	7	26
Egyéb számítógépes szolg.	7	7	4	0	4	22
Számítógépes játékok	5	5	2	0	4	16
CD-ROM, multimédia kölcs.	4	1	1	2	2	10
Egyéb	1	6	0	0	0	7
Megkérdezettek száma	100	100	150	100	250	700

Anélkül, hogy belebonyolódnánk a fenti táblázat adatainak értelmezésébe, szembevetve, hogy a szolgáltatások igénybevétele közül még mindig a könyvkölcsönzés vezet (az elmúlt fél évben csaknem mindenki kölcsönzött könyvet, könyvtártípustól függetlenül), a főiskola könyvtárában viszont csaknem hasonló súllyal van jelen a könyvek, folyóiratok helyben olvasása is. Másik tanulság, hogy a megkérdezettek számára milyen fontosak az emberi kapcsolatok: különösen a községi és a városi könyvtárakban magas azoknak az aránya, akik szeretnek beszélgetni a könyvtárossal vagy az ismerősökkel, és ugyancsak magas azoknak az aránya is, akik - az egyébként megcsappant gyakoriságú - rendezvényeken vettek részt. Másrésztől árulkodó a számítógéppel kapcsolatos szolgáltatások igénybevételének gyakorisága is, illetve a különböző típusú intézmények közötti lényeges eltérés.

Még jobban elgondolkodtató adatokhoz jutunk, ha nem könyvtártípusonként, hanem a használók foglalkozása szerinti bontásban vesszük szemügyre a fenti válaszokat! Az internetet, a számítógépes katalógust és a szövegszerkesztőt szinte kizárólag a diákok használják, és elsősorban ők veszik igénybe a fénymásolást, ők hallgatnak zenét. Valamennyi foglalkozási csoportban 90 százalék azoknak az aránya, akik könyvet kölcsönöznek, az újságok helyben olvasása viszont az egyéb diplomásokra (77%), és a főiskolásokra (71%) jellemző, míg a könyvek helyben olvasása leginkább a főiskolásokra (78%). A könyvtárosokkal leginkább a nyugdíjasok (74%) és a pedagógusok (71%) beszélgetnek, legkevésbé pedig a fizikai munkások, az egyéb szellemi foglalkozásúak és a munkanélküliek (39-40%). Szintén fontosnak tartják az ismerősökkel való beszélgetést a nyugdíjasok (50%), de a középiskolások (46%) és a főiskolások (44%) is, míg a fizikai munkásoknak csupán a negyede említette ezt. Végül a rendezvényeken is elsősorban a nyugdíjasok vesznek részt (a megkérdezettek 54 százaléka), és a pedagógusok (42%), ugyanakkor legkevésbé lehet számítani a főiskolásokra (11%) de nem túl aktívak a fizikai munkások és a munkanélküliek sem (21-21%).

A könyvtárhasználókkal kitöltött kérdőívek alapján még egy adatsort idézünk, nevezetesen, hogy mi történik akkor, ha valamilyen dokumentumot nem találnak az adott intézményben. Ilyen eset az elmúlt időszakban a megkérdezetteknek valamivel több, mint a felével (357 fővel) fordult elő. Ez az arány ugyanakkor jelentősen eltér az egyes könyvtártípusok alapján, a legmagasabb arányban a főiskola könyvtárában fordult elő (70%), majd a megyei könyvtárban (61%), és az iskolai könyvtárakban (52%), ugyanakkor a városi könyvtárak olvasóinak 49, míg a községi könyvtárakénak csupán 35 százaléka számolt be ilyen esetről. Tehát a nem talált dokumentumok száma éppen a nagyobb könyvtárakban magasabb, vagyis a használók általában tudják, hol érdemes keresni valamit, és a ritkább dokumentumokat a kisebb könyvtárakban nem is keresik.

Számunkra érdekesebb, hogy mi történik, ha valaki nem fér hozzá a keresett dokumentumhoz. Jellemző, hogy a 357 sikertelen próbálkozás után a legtöbben, 156-an, automatikusan másik könyvtárban próbáltak szerencsét, és csupán 16 főnek segített a könyvtáros abban, hogy hol találhatja meg!

Mi történt azután, hogy a keresett dokumentumot nem találta az adott könyvtárban?

	Főiskolai	Iskolai	Községi	Megyei	Városi	Összesen
Másik könyvtárba ment	46	26	12	22	50	156
Könyvtárközi kölcsönzés	1	0	19	1	14	35
Előjegyeztettem	3	2	1	13	7	26
Máshonnan szereztem be	4	2	5	5	7	23
A könyvtáros segített, hol találom meg?	7	2	3	1	6	19
Semmi nem történt	1	5	0	4	5	15
Lemondtam róla	2	0	0	2	6	10
Mást ajánlottak helyette	0	0	3	0	6	9
A könyvtáros sajtóját adta oda	0	0	3	0	6	9
Kölcsönkértem	2	0	2	0	2	6
Később újra próbálkoztam	2	2	0	1	0	5
Megvásároltam	0	1	1	1	1	4
Mérgelődtem	0	1	0	0	1	2
Más könyvtárban fénymásoltatta	1	0	0	0	1	2
A tanáromhoz fordultam	0	1	0	0	0	1
Nincs adat	0	10	6	11	16	43
Összesen	69	52	52	61	123	357

Összegzés, tennivalók

A vizsgálat eddigi adataiból egyértelműen kiderül, hogy az adott megyében a különböző intézmények és vezetőik ugyan a körülményekhez alkalmazkodóan, de rögtönözve, a különböző lehetőségek között lavírozva szervezik feladataikat. Az együttműködés fejlesztésére még csak utaló jegyeket sem találtunk, az intézmények sodródnak az árral, a megváltozott helyzethez nem összefogással és előremutató tervezéssel alkalmazkodnak, hanem túlélésre rendezkednek be, és egymást inkább riválisnak, semmint szövetségesnek tekintik.

Nincs elfogadható szakmai koncepciója a fenntartónak sem, az elvárásokat a pillanatnyi gazdasági helyzet és a helyi politikai viszonyok szabályozzák. Nem fogalmaz meg konkrét szakmai elvárásokat a szűkebben vett társadalmi közeg sem, a településeken működő egyéb kulturális intézmények, valamint a konkrét használók is kiszolgáltatottként, nem pedig megrendelőként lépnek fel. Ha szubjektív módon akarnánk fogalmazni, azt mondhatnánk, hogy a mind az alkalmazottakra, mind pedig a használókra főleg a szorongó magatartás a jellemző, és nem az öntudatos állampolgár fölényes biztonsága.

A kutatás következő fázisában lehetőségünk nyílik arra, hogy a két szomszédos megye bekapcsolásával tágabb környezetben vizsgáljuk a fenti problémakört, ugyanakkor abban is reménykedünk, hogy fejlettebb könyvtári rendszereket, szélesebb körű szakmai együttműködési modelleket lesz szerencsénk tanulmányozni.

Megjelent a *Könyv, könyvtár, könyvtáros* 2000. júliusi számában.

Vidra Szabó Ferenc
Országos Széchényi Könyvtár

Még egyszer a könyvtárak ÁFA visszatérítéséről

A Kormány 45/2000. (IV. 7.) rendelete a könyvtári dokumentumok beszerzése esetén igénybe vehető általános forgalmi adó visszatérítési támogatásról valamennyi települési könyvtárra vonatkozik. A könyvtárak igényüket félévente egyszer, az APEH által rendszeresített **0014 sz. nyomtatványon** ("Bevallás a könyvtári dokumentumok beszerzése esetén igénybe vehető adóvisszatérítési támogatásról" címmel) adhatják be. A beadási határidő a 2001. évtől az első félévi beszerzések után tárgyév július 20., a második félévi beszerzések után követő év január 20. A nyomtatványt – amely nyomtatványboltokban szerezhető be - a fenntartó önkormányzat segítségével a könyvtári dokumentumok (könyv, folyóirat, videó, hangzó anyag, elektronikus dokumentum) számlái alapján kell kitölteni.

Figyelem! Az APEH valamennyi könyvtár számára lehetőséget ad pótlólagos igények benyújtására 2001. február 15.-ig, amely során a megfelelő nyomtatványon kérhető az ÁFA-visszatérítés mind a 2000. évi első félévi, mind a második félévi beszerzések után – függetlenül attól, hogy a nyomtatványon lévő határidő lejárt!

Kérünk minden kollégát, éljen az ÁFA visszatérítés lehetőségével!

Felhívás az Olvasás Éve megszervezéséhez

Az MKE Olvasószolgálati Szekciója a NKÖM Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatásával 2000. október 24.-től 28.-ig országos tanácskozást szervezett Bakonybélben az Olvasás évének előkészítéséről az MKE területi és egyéb szakmai szervezeteinek részvételével.

A tanácskozás résztvevői, hazai és határon túli magyar könyvtárosok, a könyves szakma képviselői, olvasáskultúrával foglalkozó szakemberek egybehangzó véleményként fogalmazták meg olvasási kultúránk hiányosságait, elmaradottságát, sőt bizonyos területeken riasztó adatokkal igazolható visszafejlődését, az ebből fakadó társadalmi problémákat.

Olvasási kultúránk fejlesztése érdekében összehangolt cselekvés szükséges az iskolák, a könyvtárak, könyvkiadók és könyvterjesztők, az irodalmi élet művelői, az egyházak, valamint a különféle civil szervezetek stb. képviselői között. Ezért a tanácskozás valamennyi résztvevője – több európai ország tapasztalataiból kiindulva – fontosnak tartja, hogy a magyar kormány 2001-ben hirdesse meg az Olvasás Évét.

A résztvevők azért tartják jelentősnek az egész nemzetnek szóló program elindítását és az ezzel járó szakmai feladatokat, mert meggyőződésük, hogy ezáltal elindul egy olyan folyamat, mely az olvasási kultúra fejlesztésén keresztül az ember információszerző képességét és a változó körülményekhez való alkalmazkodását szolgálja, valamint az élményszerző olvasással javítja társadalmunk mentális közérzetét.

A tanácskozás résztvevői kérik, hogy az Olvasás Éve programjai mindenütt valósuljanak meg, ahol magyarul beszélnek, olvasnak és írnak.

Az Olvasás Éve céljainak megvalósítása érdekében szükségesnek tartják, hogy a kormányzat 2001-es költségvetésében elkülönített pénzösszeg álljon rendelkezésre, s ez pályázatok, valamint egyéb csatornák útján jusson el mindazokhoz, akik a programok megszervezésében és lebonyolításában részt vállalnak. Ugyanakkor számítanak a média és a versenyszféra aktív támogatására is.

A könyvtáros szakma a saját eszközeivel örömmel csatlakozik az Olvasás Éve valamennyi programja megvalósításához.

A tanácskozás résztvevői

Továbbképzés 2000.

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Nemzeti Kulturális Alapprogram Könyvtári Kollégiuma által meghirdetett pályázaton lehetőséget kaptunk arra, hogy 2000-ben is megrendezhessük kétnapos továbbképzésünket.

A pályázati kiírásnak megfelelően a továbbképzés programját két témakör határozta meg:

- A könyvtár működésére vonatkozó jogi szabályozások
- Felkészülés az olvasás évére az olvasószolgálati munkaterületeken, a gyermekkönyvtári munkában

Az érdekes témáknak és neves előadóknak köszönhetően sok jelentkezőt regisztrálhattunk: a továbbképzésen 64 könyvtáros vett részt.

A rendezvény több szempontból is hasznosnak bizonyult. A résztvevők olyan előadásokat hallhattak, melyek a könyvtári munka több területén alkalmazható elméleti és gyakorlati ismereteket adtak, lehetőséget biztosítottunk konzultációkra, de kötetlen beszélgetésekre is.

Bartos Éva Társadalom, könyvtár, olvasás c. előadásában áttekintette a könyvtár szerepét a változó társadalmi környezetben, a 70-es évek ideológiai meghatározottságú kultúrpolitikájától a napjainkra jellemző közgazdasági szempontú könyvtárképig.

Dr. Tószegi Zsuzsanna az új információhordozók jelentőségét hangsúlyozta, s a Neumann János Digitális Könyvtár által nyújtott lehetőségekre hívta fel a figyelmet.

Dr. Pataki Miklósné ismertette a kollégákkal az Olvasás Éve tervezett programjait Heves megyében, s kérte együttműködésüket az egész megyére kiterjedő programsorozat megvalósításához.

Rendhagyó drámapedagógiai foglalkozást tartott **Pappné Demeter Magdolna**, aki a gyakorlatban mutatott be a gyermekkönyvtárakban hasznosítható foglalkozási ötleteket, módszereket. Az esti program felelőse,

Gáspár Imre érdekes kvíz-kérdésekkel, ügyességi feladatokkal szórakoztatta a játszani szerető kollégákat.

A kétnapos továbbképzés második délelőttjét a jogi ismeretek témája köré csoportosítottuk, **Bariczné Rózsa Mária** a könyvtárak támogatási lehetőségeiről, a nyilvános könyvtárak jegyzékéről beszélt. **Bertalanné Kovács Piroska** a könyvtárak működési szabályzatait foglalta össze a Szolnok megyei könyvtári gyakorlat alapján.

Délután látványos multimédiás bemutatóra került sor, **Bányai Gábor** az Eszterházy Károly Főiskola Médiainformaticai Intézetének helyismereti vonatkozású CD-ROM-jait ismertette. A továbbképzés a változatos és érdekes programoknak köszönhetően igen sikeresnek bizonyult, reméljük, minden résztvevő hasznosnak ítélte a Felsőtárkányban eltöltött két napot.

Tózsér Istvánné
Módszertani osztályvezető

Könyvajánló

“... könyvek közé illeszkedve teremtek magamnak jövőt.”
(Gárdonyi Géza)

Ez év októberében megjelent a Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár kiadásában, **Varga Zita Gárdonyi Géza könyvtára** című könyve. A szerző a könyvtár Olvasószolgálati Osztályának munkatársa. A könyvet helyismereti vonatkozásai miatt ajánljuk minden települési könyvtár számára.

A bevezetőből idézünk néhány gondolatot:

“Jelen dolgozat a dualizmuskori magyar irodalom egyik legérdekesebb egyéniségét kívánja bemutatni, egy eddig még alig ismert oldaláról. Gárdonyi Gézáról már életében számtalan cikk, tanulmány jelent meg. Halála után ezek száma egyre gyarapodott. Még napjainkban is egymást követik azok a munkák, amelyek valamilyen Gárdonyi-problémát kutatnak, vizsgálnak. E munkák szerzői egyöntetűen elismerik, hogy az író tág érdeklődésű, végtelen tudásvágyú, rendkívül művelt, olvasott és könyvszerető ember volt. Éppen ezért meglepő, hogy csekély mértékben, vagy egyáltalán nem térnek ki Gárdonyi könyvtárára. Pedig élete végére 10000 kötetet számláló, igen gazdag gyűjteményt hozott létre egri otthonában. A témaválasztást elsősorban ez indokolja. Számomra, mint egri könyvtár szakos főiskolai hallgatónak nagyon szép feladatot jelentett, hogy szakdolgozat formájában dolgozhattam az író könyveivel, könyvtárával, illetve annak a Gárdonyi Géza Emlékmúzeumban őrzött részével. Dolgozatom elsődleges célja e könyvtár bemutatása.

Ehhez tanulmányoztam más magánszemélyek gyűjteményéről készült munkákat. S az itt lefektetett kutatási irányvonalakat, eredményeket követtem saját munkám során. Továbbá összegyűjtöttem és feldolgoztam a témában eddig megjelent cikkeket, tanulmányokat. De mivel ezekben a munkákban csak részeredményekkel és becsült vagy hiányos adatokkal találkoztam, az anyag kiegészítése érdekében önálló gyűjtést is végeztem. Nyolc hónapig tartó kutatómunkám során legelőször a könyvekről és folyóiratokról autopszia alapján egyszerűsített bibliográfiai leírást készítettem. A hagyatékban található kolligátumokat teljességre törően feltártam. A közel ötezer kötetről elkészült bibliográfiai tételek alapján végeztem el az állomány több szempontú elemzését. Úgy, mint a kiadási év és az állománygyarapítás üteme, nyelvi és tematikai elemzés. A vizsgálat statisztikai (táblázatos) és szöveges formában történt. Ezek az elemzések képezik a dolgozatom gerincét. Munkám keretét a Gárdonyi műveltségét kialakító tényezők ismertetése adja. A teljesség kedvéért, a dolgozat jellegét figyelembe véve úgy gondoltam, érdemes szót ejteni az író könyvtártani elképzeléseiről és könyvtáralapítási tevékenységéről is.”

A Gárdonyi-irodalomban hiánypótlónak számító, tartalmában és nyomdatechnikailag igényesen szerkesztett kiadvány megrendelhető vagy megvásárolható a megyei könyvtárban, ára 800 Ft.

Nyelvkönyvek a könyvtárban

A Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár idegen nyelvi gyűjteményéről

Elhelyezés, kialakítás

Írás célja egy, a megyében még kevésbé ismert könyvtárrészleg, az egri Ifjúsági Házban működő idegen nyelvű könyvtár bemutatása.

A jelenlegi gyűjtemény megalapozása a 80-as évek közepe táján kezdődött. Ekkor egyre több iskolában kezdtek el két vagy három idegen nyelvet tanítani, az egri főiskolán az orosz és angol tanszékek mellett megszervezték a német és francia tanszékeket. Felértékelődött az idegen nyelvek ismerete és egyre többen kerestek nyelvkönyveket a könyvtárban is. A jelentkező új igénynek azonban még nem volt meg a könyvtári háttér. Elkezdtünk tehát olyan dokumentumokat beszerezni, amelyekből idegen nyelveket lehet tanulni. Célunk az volt, hogy a megfelelő dokumentumbázis és szolgáltatási rendszer megteremtésével az idegen nyelvek tanulását és tanítását szolgáljuk, hogy

segítségét nyújtunk azoknak, akik nyelvvizsgákra, érettségire, felvételre készülnek, hogy vonzó gyűjteményt alakítsunk ki azoknak is, akiknek a nyelvtanulás a hobbijuk, vagy már meglévő nyelvtudásukat szeretnék szinten tartani. Úgy érezzük helyesen döntöttünk. A nyelvtanulás jelenleg is az egyik legelterjedtebb, legdivatosabb tanulási forma. Úgy tűnik, az idegen nyelvek ismerete a számítástechnika (informatika) mellett az elkövetkezendő évtizedek egyik legfontosabb ismeretanyaga lesz, az új évezred műveltségismeretének megfogalmazásakor az idegen nyelvek prioritást kapnak.

A könyvtárrész, amelyet mi idegen nyelvű könyvtárnak is nevezünk, szervezetileg a Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtárhoz tartozik, annak egy-egysége (részlege), fenntartója is a megyei könyvtár, illetve Eger Megyei Jogú Város és Heves Megye Önkormányzata. A könyvtár az egri Ifjúsági Házban található, mely épület a sétáló belvárosban, a város központi részén, két középiskola tözsomszédságában helyezkedik el. A kezdetben kényszer szülte "társbérlet" az évek során kifejezetten jó párosításnak bizonyult. Az Ifjúsági Házban a könyvtár kifejezetten szép, esztétikus környezetben működhet, egy télikert csatlakozik a könyvtári övezetbe. A központi helyzet, a jó megközelíthetőség kényelmes az olvasónak. Az egri Ifjúsági Ház a magas színvonalú szakmai tevékenység eredményeként olyan egyedülállóan gazdag kulturális légkört mondhat magáénak, ami nagy vonzerőt jelent a város 10-30 év körüli korosztálya számára, amely korosztályból az idegen nyelvű könyvtár használói köre is zömében kikerül. Ugyanakkor, egy különleges és egyedi gyűjtőkörű könyvtár, ami jellegénél fogva elsődlegesen kötődik az említett korosztály igényeihez, maga is növeli a Ház látogatottságát és vonzerejét. A Házon belül működő büfé, kávézó lehetővé teszi, hogy akár egész napot eltölthessen az olvasó a könyvtárban, ha erre igénye van.

A gyűjtemény

Mint már említettük, a gyűjtemény, amelyről írásunk szól, elsősorban az idegen nyelvek oktatásának segítésére, a nyelvtanulók támogatására jött létre. Mit is jelent ez a gyakorlatban? A legegyszerűbben úgy lehetne fogalmaznunk, hogy olyan gyűjtemény létesült, amelyben megtalálhatók a Magyarországon és külföldön kifejlesztett nyelvkönyvek (kurzuskönyvek, munkafüzetek, tanári kézikönyvek), egy-, és kétnyelvű szótárak, képes szótárak, a különböző nyelvi készségek (pl. szövegértés, hangzószöveg értés, szóbeli kifejezőkészség, írásbeli kifejezőkészség, fordítás) kialakítását és megszilárdítását segítő tankönyvek, a különböző típusú vizsgákra (pl. érettségi, felvételi, RIGÓ, First Certificate, TOEFL, Trinity, Zertifikat) felkészítő nyelvkönyvek, tesztgyűjtemények, feladatgyűjtemények, nyelvtankönyvek. Ez utóbbiakat összefoglaló névvel nyelvi segédleteknek is szokták nevezni, mely alatt minden olyan dokumentumot értenek, amelyeket a tanár a kurzuskönyvön és az ehhez tartozó egyéb dokumentumokon (tanári kézikönyv, hangkazetta, munkafüzet, szöszedet) túlmenően felhasználhat a nyelvórán, illetve a nyelvtanuló önállóan is használhat a tudás elmélyítése érdekében vagy gyakorlás céljából. Ezeknek igen sok változata található meg a gyűjteményben: a nyelvtani összefoglalók, a feladat- és tesztgyűjtemények többszintűek, megoldókulcs segíti az egyéni ellenőrzést; a szókincsfejlesztő dokumentumok is több szinten, gyakran tematikus elrendezésben vagy rajzos játékos formában a tanulást segítő feladatsorokkal kiegészítve vannak jelen. A szövegértés elsajátítását segítik a különböző tematikájú szöveggyűjtemények, vannak levelezést (magán illetve gazdasági, kereskedelmi jellegű levelezést) oktató, levélmintákat és job intervieweket is tartalmazó könyvek. Az utóbbi években a nyelvtanításon belül szinte külön terület a különböző gazdasági, üzleti ágazatok és egyéb szakmák nyelvének oktatása, amely szintén a gyűjtés körébe tartozik.

A nyelvkönyvekhez 2800 db-ból álló szépirodalmi gyűjtemény is csatlakozik. A kétnyelvű szépirodalmi művek a fordításban nyújtanak segítséget. Különböző nyelvi szinteken, sokrétű műfaji változatossággal egyszerűsített olvasmányok is a nyelvtanulók rendelkezésére állnak. A 300 szótól a full text-ig terjedő művek már a kezdőknek is sikerélményt nyújtanak. Jelenleg angol, francia, német, olasz és spanyol nyelven találhatóak egyszerűsített olvasmányok a gyűjteményünkben. Ezeket, valamint a kétnyelvű könyveket az Egyszerűsített olvasmányok idegen nyelveken című ajánló bibliográfiában és a különböző sorozatok nyelvi szint szerinti táblázatba foglalásában dolgoztuk fel.

Gyűjtjük a Magyarországról idegen nyelveken megjelent könyveket, prospektusokat, videokazettákat, valamint a külföldiek részére készült magyar nyelvkönyveket, magyar írók idegen nyelvekre lefordított műveit.

A folyóiratok angol, francia, latin, német, olasz és spanyol nyelven állnak az olvasók rendelkezésére. Vannak a nyelvtanulást elősegítő, különböző nyelvismereti szinteken írott folyóiratok (pl. Adulescens, Ensemble, Freunde, Oggitalia, Teen, Vamos stb.), az idegennyelv-tanításhoz módszertani lapok magyar és angol nyelven (pl. Modern nyelvoktatás, Nyelvinfo, Nyelvvizsga fórum, English Teaching Professional, Novelty stb.), kétnyelvű folyóirat francia és magyar nyelven (Nouvelle Gazette de Hongrie), valamint külföldi politikai és társasági hetilapok (pl. People, Stern, Time). Gyűjtjük és kölcsönözzük az eredeti nyelvű térképeket és az oktatást segítő plakátokat, szituációs kártyákat, szókétyákat.

A nyelvtanulás során a miénktől eltérő gondolkodásmód, egy-egy ismeretlen kultúra tárul fel előttünk. Ezért igyekeztünk szélesre tágítani a gyűjtemény határait, és eredeti nyelven beszerezni a célnyelvek országainak civilizációját, kultúráját bemutató dokumentumokat is. A yorkshire pudding receptje és a bajor konyha különlegességei, a Scarborough Fair és a Le pont d'Avignon verse és dallama, a híres angol szellemek, Bécs nevezetességei, a skót klánok titkai, az ír kocsmák világa, az angol gyerekek kedvenc cicájukról írott versei ugyanúgy részei a nyelvtanulásnak, mint a nyelvkönyvek.

Az eddig felsoroltak a gyűjteményt tartalmi oldaláról mutatták be. Ha a dokumentumtípusok szemszögéből vizsgálódunk, elmondhatjuk, hogy bár a hagyományos dokumentumok (könyv, folyóirat) vannak többségben, a gyűjtemény fejlesztésekor alapvető szempont a nyomtatott dokumentumok nem hagyományos dokumentumokkal (hangkazetta, videokazetta, CD-ROM) való bővítése, hogy egy modern, naprakész, az új technikai megoldásokat

felhasználó könyvtári gyűjtemény álljon az olvasók rendelkezésére. A hang-, és videokazetták elsősorban a kurzuskönyvek anyagát egészítik ki, de rendelkezünk játékfilmekkel, hangskönyvekkel a célnyelvek országait bemutató dokumentumfilmekkel, "verses és dalos" kazettákkal. Bár nem tartozik a nyelvtanuláshoz, a részlegben kapott helyet a diatár is, ezt elsősorban bemutató tanításokhoz, előadásokhoz használják.

Jelenleg 44 nyelven található szöveg, illetve dokumentum a gyűjteményben. A 30 európai nyelv mellett 11 ázsiai, 1 amerikai indián (kecsua daloskönyv) és 2 műnyelven (eszperantó, romanid) kereshetnek szótárakban, tanulhatnak nyelvkönyvekből, vagy olvashatnak szépirodalmi műveket az olvasóink. Ismerve a hazánkban kialakult nyelvtanulási szokásokat és divatokat, figyelembe véve földrajzi helyzetünket, az alábbi rangsor állítható fel a gyűjteményen belül megtalálható dokumentumok számát és típusát, a keresettségét és kihasználtságát is figyelembe véve: angol, német francia, olasz, spanyol, holland, japán, görög, szlovák, portugál illetve egyéb nyelvek. A helyi nemzetiségi önkormányzatok (lengyel, görög) könyvtári ellátására is törekszünk, pályázatok és vásárlás útján is beszerezve ezeken a nyelveken dokumentumokat.

Gyűjteményrészek

Az eddig bemutatott állomány két olyan dokumentum-csoporttal egészül ki, amelyek tartalmilag az alapgyűjtemény angol nyelvű részéhez kapcsolódnak, felhasználásukat tekintve viszont szorosan kötődnek a könyvtár egészének alapfeladataihoz és céljaihoz. A két gyűjteményrész, a British Council Information Corner (Brit Tájékoztató Sarok) és a Resource Point (Forrás Gyűjtemény) a budapesti British Council kezdeményezésére jött létre. Az Info Corner - ahogyan mi könyvtárosok nevezzük - hálózat a British Council könyvtárának projektje, melynek célja, hogy a megyei könyvtárakon keresztül közvetlen hozzáférést biztosítson a Nagy-Britanniával kapcsolatos angol nyelvű információs forrásokhoz, bemutassa a British Council tevékenységét, aktív kapcsolatot alakítson ki a budapesti British Council könyvtára és a megyei könyvtárak, illetve felhasználók között. A Tájékoztató Sarok általános és oktatási információs forrásokat (kézikönyveket, évkönyveket, lexikonokat, útikönyveket, adattárakat, UKCOSA kiadványokat), brit nyelviskolák és egyetemek prospektusait, a Brit Külügyminisztérium (Foreign & Commonwealth Office) és a Brit Turista Hivatal (British Tourist Authority) kiadványait, a British Council által kiadott információs anyagokat tartalmazza. Segítségükkel tájékoztatást tudunk adni angliai munkalehetőségekről, a továbbtanulással, nyelvvizsgákkal kapcsolatos kérdésekről, ösztöndíj lehetőségekről, a brit politikai, kulturális és gazdasági élet lényeges tényezőiről, a britek mindennapjairól –térképekkel, plakátokkal, kártyákkal, CD-ROM-okkal is színesítve. (Talán nem a legfontosabb, de azt is meg tudjuk mondani jelenleg mennyibe kerül egy pint sör a Yorki Egyetemen.)

A másik gyűjteményrész, a Resource Point a Council angol tanár továbbképzési projektjéhez kapcsolódik. Célkitűzéseiben - forrásanyag biztosítása Eger város és Heves megye angoltanárai számára, a gyűjtemény mellé/köré szervezett tanfolyamok, találkozók, workshopok révén az angol nyelvoktatás színvonalának emelése, a tanárok munkájának segítése - nem áll távol a részleg egészének céljaitól. Állományának (melyet teljes egészében a British Council finanszíroz) összetétele is alapvetően egyezik a részleg angol nyelvű anyagával, ugyanakkor el is tér attól. Alakításakor inkább előtérbe kerül az a szemléletmód, hogy a gyakorlati művek mellett elméleti munkák, didaktikai művek is egyre hangsúlyosabban kapjanak helyet. Az elméleti anyagok gyűjtése a felsőoktatásban résztvevő diákokat és a továbbképzésben részt vevő nyelvtanárokat is érinti, mert a módszertani oktatás alapvetően támaszkodik az ilyen jellegű dokumentumokra. Ezen anyagok nagy része természetesen a gyakorlati oktatásban is felhasználható, segítségükkel sok-sok ötlet, játékosság vihető be a nyelvórára; színessé, változatossá tehető az órai munka.

Nem szerveződik ugyan önálló gyűjteményrészé, de itt kell megemlíteni a Nemzeti Tankönyvkiadóval kötött szerződés alapján létrehozott bemutató polcot. Az itt elhelyezett dokumentumok reprezentálják a kiadó nyelvkönyv kiadását, és olcsóbb alternatívát kínálnak a külföldi kiadók nagyságrendekkel drágább kurzuskönyveivel és segédanyagaival szemben. A polc célja a tájékoztatáson, bemutatáson túl nem titkoltan a hazai fejlesztésű nyelvkönyvek népszerűsítése is. A Nemzeti Tankönyvkiadó folyamatosan ellát bennünket az általuk megjelentetett nyelvkönyvekkel, szótárakkal, nyelvi hangkazettákkal, CD-ROM-okkal.

Heves megye testvérmegyétől, a franciaországi Loire-Atlantique megyétől kaptunk ajándékba egy a francia megyét bemutató, valamint az Európai Unióval foglalkozó dokumentumokat tartalmazó polcot. Itt megtalálhatóak könyvek, időszaki kiadványok, prospektusok, térképek, egy francia nyelvű világatlasz, CD-ROM-ok. A polc dokumentumállományát folyamatosan bővítjük a Loire-Atlantique megye képviselőitől kapott, valamint a saját beszerzésű, az Európai Unióval és az Európa Tanáccsal foglalkozó angol, francia és német nyelvű anyagokkal. Ezt az állományrészt bibliográfia formájában tártuk fel, kiegészítve folyóiratcikkekkel. Folyamatosan figyeljük és feltárjuk az angol Newsweek és Time, valamint a német Deutschland, Presse und Sprache, Der Spiegel és Stern című folyóiratok Európai Unióval foglalkozó cikkeit.

Szolgáltatások

Nagyon fontos váltás volt a könyvtár életében, amikor 1998. február 1.-től a heti 20 órás nyitva tartásról a heti 40 órára tért át. A könyvtár hétfőtől péntekig 11-19 óráig folyamatosan nyitva van. Az alapszolgáltatások (kölcsonzés, helyben használat) mellett lehetőség van fénymásolásra, hangkazetták hallgatására. A könyvtár rendelkezik videolejátszóval és televízió készülékkel is, így a videofilmek is megnézhetők helyben. Mivel mindkét nemhagyományos dokumentumtípus kölcsönözhető is, a technikai eszközök nemcsak a helyben használatot biztosítják, hanem segítenek a kiválasztásban is. Az olvasók által keresett, de kölcsönzés alatt lévő dokumentumokra előjegyzés kérhető. Az előjegyzett dokumentumok nem hosszabbíthatók. A gyűjtemény egésze a könyvtárközi kölcsönzés rendelkezésére áll, készséggel teljesítjük a hozzánk irányított kéréseket. Nyitott a könyvtár iskolai csoportok fogadására

(1999-ben 18 csoportot fogadtunk szervezett keretek között), részt veszünk nyelvi vetélkedők szervezésében, illetve a könyvtári gyűjteményre épülő idegen nyelvi órák lebonyolításában.

A részleg állományát feltáró hagyományos cédulakatalógusokat (leíró-, és szakkatalógus) 1998. március 1-én lezártuk. Az ezután feltárt dokumentumok már csak az elektronikus katalógusban kereshetők vissza. A Bródy Sándor Könyvtár által használt integrált könyvtári rendszer a Szirén rendszer, melyet ez idegen nyelvi részleg is használ. Jelenleg a rendszert csak a katalógus funkciókra használjuk, a kölcsönzés a hagyományos tasakos módszerrel bonyolódik, mely az állandóan növekvő olvasói létszám miatt (2000. októberében 1661) egyre nehezebbé válik.

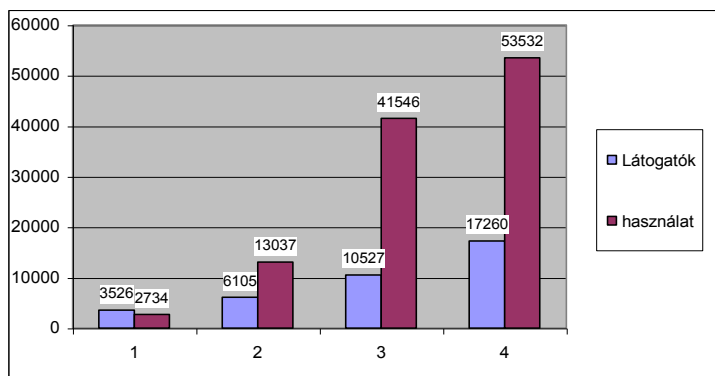
Nagy hátránya a részlegnek az Internet hiánya, illetve az, hogy jelenleg nem rendelkezünk egy olyan számítógéppel, amelyet kizárólag olvasói használatra tudnánk elkülöníteni. Ez azért is hátrányos, mert így a nem kölcsönözhető CD-ROM-ok helyben használata csak nehezkeseen oldható meg (a főépületbe visszük át a kért CD-ROM-okat, ahol van lehetőség helyben használatra).

Továbbképzések

Idén második alkalommal vettünk részt a British Council országos továbbképzésén, mely a Gateway to Britain Information Corner állományrész használatához kapcsolódik, és elengedhetetlen információkat biztosít. Rendszeresen részt veszünk a Nemzeti Tankönyvkiadó továbbképzésein, mely az általuk kiadott nyelvkönyvek és segédletek bemutatásában nyújt nagy segítséget.

A könyvtár használói, forgalom

A részleg gyűjteménye és funkciója alapján jól körvonalazható az a réteg, amely a használói kört alkotja. Döntő többségük tanuló (az oktatás elemi szintjétől a felsőoktatáson át a másoddiplomás képzésig bezáróan) és nyelvtanár. De vannak nyelvtudásukat szinten tartani akaró, idegen nyelven szépirodalmat olvasó, vagy szakterületük, érdeklődési körük ismeretanyagát idegen nyelvű könyvekből, folyóiratokból gyarapítani akaró olvasóink is.

A fenti diagrammal az 1988, 1992, 1996 és 1999-es év forgalmi adataival demonstrálva mutatjuk be az olvasói igények ugrásszerű emelkedését. A használat alatt a kölcsönzéseket (könyvtárközi kölcsönzések nélkül) és a helybenhasználatot értjük. A 90-es évektől a használói szokásokban változás állt be. A nyelvtanulás elengedhetlenné vált a diploma megszerzéséhez, a nyelvtanár-képzés kibővült. A technikai változások a nem hagyományos dokumentumok használatának nagy arányú növekedését eredményezték. Az idegen nyelvű folyóiratok olvasása is

ugrásszerűen megnőtt. Mindezeket figyelembe véve megállapíthatjuk, hogy a könyvtár elvesztette a kezdetekben talán még meglévő réteggölyvtár jellegét, és egyre szélesebb használói igények jelentkezésére kell felkészülnie. Ez nem mond ellent annak, hogy jellegénél fogva az idegen nyelvi részleg ezer szállal kötődik az oktatás különféle formáihoz, ami nemcsak a használók összetételében jelenik meg, hanem a forgalom megoszlásában is. A két nyári hónap (július, augusztus) a legkisebb forgalmú, erőteljesen megnő viszont a forgalom a nyelvvizsga időpontok, a főiskolai és egyetemi vizsgaidőszakok, a vizsgatanítások és általában az oktatási év időszakában.

Terveink

A jövő tervei között a könyvtár gépesítettségének növelése, az Internet hozzáférés megoldása szerepel az első helyen. A nyilvántartás és a kölcsönzés gépesítésével gyorsabb, pontosabb lenne az olvasók kiszolgálása, figyelemmel kísérhetnénk a kölcsönzéseket (pl. mikor hoznak vissza egy dokumentumot), és egyszerűbb lenne az előjegyzések figyelése is. Továbbfejlesztjük a gyűjtemény módszertani részét a pedagógiai alapkönyvtári funkciók kialakítása érdekében. Ha lépést akarunk tartani a fejlődéssel, ha nem akarunk végzetesen lemaradni gyorsan változó világunkban, szükség van a folyamatos fejlesztésre, új, korszerű dokumentumok beszerzésére, az európai színvonalú technikai háttér megteremtésére. Ha törekedni akarunk mindenki számára az esélyegyenlőség megteremtésére, fokozott figyelmet kell fordítanunk az elérhető, korszerű könyvtári ellátás biztosítására, hogy a könyvtár tényleg a város és a megye dolgozószozája legyen.

Fekete Ildikó, Hollóné Bodó Boglárka

Internet-tanfolyam a Soros Alapítvány támogatásával

A Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár az Eszterházy Károly Főiskola Médiainformaticai Intézetével összefogva a Soros Alapítvány támogatásával 3 napos Internet tanfolyamot szervez. A tanfolyam elsődleges célja, hogy az elektronikus médiában már tapasztalattal rendelkező kollégáknak betekintést nyújtson az Internet használatába, alapokat adjon az egyéni tanuláshoz, kedvet ébresszen az Internet használatához.

Az Eszterházy Károly Főiskola Médiainformatikai Intézet Informatika Tanszéke biztosítja a tanfolyam kivitelezéséhez szükséges technikai feltételeket, oktatótermet 30 db számítógéppel, videoprojektorral. A résztvevők számára így egyéni géphasználatot, optimális feltételeket tudunk biztosítani.

A tanfolyam előadói a Médiainformatikai Intézet tanárai és a Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár munkatársa.

A részvétel ingyenes, jelentkezni a Bródy Sándor Könyvtár Módszertani Osztály címén és telefonszámán lehet.

(Eger, Kossuth Lajos u. 16. Tel.: 36/310-177) Több jelentkező esetén előnyben részesülnek azok a kollégák, akiknek a könyvtárban már van Internet-hozzáférés, vagy a közeljövőben kerül majd kiépítésre.

Jelentkezési határidő: **2000. december 10.**

A háromnapos tanfolyam témái:

2001. január 17. szerda

- Internet-terminológia, az Internet működésének alapelve, technikai alapjai **Ea.: Bányai Gábor**
Definíciók, történeti kitekintés, protokollok, címek és domain-nevek
- Elektronikus levelezés **Ea.: Bányai Gábor**
Levelező program használata, ingyenes levelezőrendszerek bemutatása
- Levelezőlisták (Katalist, MKE, MEK)
-

2001. január 18. csütörtök

- Keresés az Interneten, a WEB-böngésző használata, fontosabb keresőrendszerek **Ea.: Szabó Bálint**
(Heuréka, Altavista, Altavizsla)
- Érdekes helyek a WEB-en, freeware szoftver letöltése **Ea.: Szabó Bálint**
- A könyvtárak és az Internet **Ea.: Tózsér Istvánné**
Magyar Elektronikus Könyvtár, Neumann-ház, MIT-HOL szolgáltatás
Könyvtárak WEB-oldalai

2001. január 19. péntek

- Az Internet a tájékoztatásban **Ea.: Tózsér Istvánné**
(OPAC-ok, Internetes referenzs-források, fontosabb tematikus kalauzok)
- Egyszerű WEB-lap elkészítése **Ea.: Szabó Bálint**

Heves megyei könyvtárak e-mail címei

Bródy Sándor Könyvtár, Eger		hmkonyvtar@ella.hu
	Könyvtárközi kölcsönzés	hmkonyvtarkozi@ella.hu
	Módszertani Osztály	toz5741@ella.hu
Városi Könyvtár, Füzesabony		fuzkonyv@mail.mata.v.hu
Városi Könyvtár, Gyöngyös		gyongykonyvt@mail.mata.v.hu
Városi Könyvtár, Hatvan		adykonyvtar@matavnet.hu
Községi Könyvtár, Markaz		markaz@konyvtar.c3.hu
Községi Könyvtár, Recsk		konyvtarrecsk@agria.hu
Községi Könyvtár, Szihalom		szihalom.konyvtar@matavnet.hu
Községi Könyvtár, Zagyvaszántó		centauro@matavnet.hu

Szakmai tanácskozás Hatvanban, az Ady Endre Városi Könyvtárban

2000. október 20-án Hatvanban az Ady Endre Városi Könyvtár és a Ratkó József Közművelődési Egyesület a könyvtári hetek programjaként nyilvános szakmai tanácskozást szervezett.

Vendégeink voltak a testvérvárosainkból érkezett kollégák. A kézdívarshelyi báró Wesselényi Miklós Városi Könyvtárt **Bitay Éva** könyvtárvezető, a Hollandiában lévő maassluisi könyvtárt **Wonter van Heiningen** igazgató képviselte, valamint részt vett **Co Viser** a Maassluis – Hatvan Testvérvárosi Egyesület elnöke. A Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtárból **Guszmáné Nagy Ágnes**, **Tózsér Istvánné**, **Farkas Márta**, valamint helyi iskolai könyvtárosok tisztelték meg jelenlétükkel a konferenciát.

A szakmai program három témakört ölelt fel:

- I. A gyűjtemény gyarapítása, nagyságrendje, összetétele, nem hagyományos dokumentumok a könyvtárban. Olvasói szokások.
- II. A számítógépes technika alkalmazása a könyvtári munkában. Az elektronikus információk fogadásának és továbbításának lehetőségei.
- III. A könyvtár szerepe a város kulturális életében. Civil szervezetek, közösségek, rendezvények a könyvtárban.

A könyvtárosok saját intézményükre átvittelve mutatták be az intézményeik működését.

Példamutató könyvtári munkát ismerhettünk meg a kézdívarshelyi kolléganőnk által a saját könyvtárunk életéről, működéséről. Színvonalas, tartalmas előadásából megtudtuk, hogy az intézmény 1997-ben ünnepelte megalakulásának 155. évfordulóját, és 1998 óta viseli báró Wesselényi Miklós nevét. Állománya 59 620 kötet volt 1999 év végén. Egy év alatt 15 775 személy látogatta az intézményt, ami napi 62 olvasót jelent. A kölcsönzött kötetek száma 72 626 db volt. Hangzó dokumentum nincs a gyűjteményünkben. Jelenleg három könyvtáros dolgozik az intézményben. A rendszerváltás után kezdtek el kiemelkedő helyismereti gyűjtőmunkájukat. Megtalálható náluk többek között a kaszinókönyvtár története, báró Wesselényi Miklós művei és a róla szóló szakirodalom, Antall József dedikált gyűjteménye. **Bitay Éva** beszámolójából kiderült, hogy az olvasói kérdések tekintélyes hányada helyismereti jellegű. Mindennek oka az emberek szoros kötődése városuk iránt. Olvasóik többsége középiskolás diákokból áll. Figyelemre méltó, hogy ennek a korosztálynak az olvasási szokásai nemcsak a kötelező irodalomra orientálódnak, hanem a szabadidő hasznos eltöltése érdekében, a klasszikus irodalom utáni igény miatt fordulnak meg a könyvtárban. Az idős és beteg olvasóik részére házhoz szállítást vállalnak.

Kézdívarshelyt olvasó városnak is nevezik Erdélyben. Az elmúlt év egyik legnagyobb megvalósításának tekintik a könyvtári tevékenység számítógépesítését. 2000-ben kezdték használni a BIBLIS programcsomagot, amely elérte az integrált könyvtári programok szintjét, ugyanakkor lehetővé teszi az együttműködést más könyvtárakkal. Egy számítógéppel dolgoznak és kezdték meg a dokumentumok retrospektív feldolgozását. Számos rendezvény és kiállítás színhelye a könyvtár.

Maassluisban 33 108 a lakosok száma. Ebből 7 791 fő könyvtári tag. ez a lakosság 23,5%-a. A könyvtárt alapítvány tartja fenn. A látogatók száma csökken, de változik is. Az igazgató úr szavait idézve: “a könyvtár ajtaja mindenki előtt legyen nyitott”. A könyvtárhasználati szokások kommercializálódása – a fogyasztói haszonelvűség erősödése alapján alakultak. Igény elsősorban nem a kulturális értékek iránt van, hanem a gyors információszerzés a fontos az élet bármely területéről. Ahhoz, hogy ennek a szolgáltatásnak maximálisan megfeleljen a könyvtár, használói igényfelméréseket végeznek. Ezt a felmérést egy menedzsment csoport végzi. A csoport tagjai természetesen a könyvtár dolgozói. Munkamódszerük számunkra meglepő. A város lakosságát megszólítják, kérdőíveket készítenek minden évben. A kitöltött kérdőívek alapján végzik a gyarapítást és vezetik be az újabb szolgáltatásokat. Ez Hollandiában gyakorlat, ezáltal jól megfigyelhetők a régiókban kialakult olvasási szokások. Munkájukat számítógépek segítik, az audio-vizuális berendezések, CD-ROM-ok, Internet-használat náluk természetes.

Jelenleg folyamatban van egy új könyvtár építése a városban, amely 2001-ben kerül átadásra. Az új épületben nem különül el a felnőtt és a gyermek részleg, így biztosítják a fiatalok olvasási szokásainak folyamatos átalakulását, találkozhatnak az eltérő korosztályok. Rugalmasan működik a házhozszállítás náluk is. De egész Hollandia területén szervezett formában oldják ezt meg, önkéntes munkások segítségével. Nagy igény van rá az idősebb korosztály körében, akik nagybetűs könyveket olvasnak a könyvtárosok jóvoltából. Együttműködnek óvodákkal, kulturális csoportokkal, színházzal, idős emberekkel. A csoportos összejövetelek részére előadótermeket biztosítanak, amely bevételi forrást jelent számukra.

A tanácskozást a hatvani könyvtárosok beszámolója zárta. Ezekből kiderült, hogy a könyvtárunkban tapasztalt olvasói szokások alakulása inkább a maassluisi tendenciákhoz hasonlítanak. A megváltozott olvasói igényeket befolyásolja az Internet, a nem hagyományos dokumentumok elterjedése és az egyéb hasznos információk iránti érdeklődés. Természetesen ezeknek az igényeknek nem tudunk teljes mértékben megfelelni, de alkalmazkodunk ezekhez lehetőségeink szerint, gondolván a számítástechnika teljes körű alkalmazására. De párhuzamosan meg kell őrizni az olvasáskultúra értékorientált szemléletét is. Természetesen ez nagy kihívás számunkra, nemcsak Hatvanban, hanem az ország valamennyi közművelődési könyvtárában egyaránt.

A könyvtári hét programsorozata október 19-én Kézdivásárhely népművészeinek tárlatával kezdődött. A kiállításon **István Mária** szöttesei, **Szabó Erzsébet** kukoricaháncsból készített életképei és **István Sándor** faragott bútorai kerültek megtekintésre.

Örömünkre szolgált, hogy október 21-én vendégeinkkel együtt Budapesten közös kiránduláson vehettünk részt. Megcsodálhattuk a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár épületét, megismerkedhettünk egy hazai nagy könyvtár működésével, **Bartos Éva** segítségével. Köszönjük neki. Valamint ellátogattunk a Nemzeti Múzeumba és a parlamentbe.

Október 22-én került sor az **István Sándor** erdélyi fafaragó népművész által készített Milleniumi és Testvérvárosi Emlékmű avatására. Ez az emlékmű Hatvan testvérvárosi kapcsolatainak szimbólumaként került a város központjába, az ünnepélyes avatás emlékeztetéssé vált mindannyiunk számára. Záró eseményként október 23-án, a nemzeti ünnepünk tiszteletére rendezett programok után Márai Sándor írásából szerkesztett műsorát mutatta be **Pálfy Margit** a könyvtárban. A gazdag, változatos program valamennyi résztvevő könyvtáros számára élményt, szakmai többletet adott. Hiszen olyan emberek találkoztak itt, akiket nemcsak a közös szakmai gondok kötnek össze, hanem az ilyen programokon születő barátságok is, amelyek lehetővé teszik egymás kultúrájának, életének mélyebb megismerését és ápolását is.

Hegedűs Mária
Hatvan

Számítógépes tanfolyam könyvtárosoknak

Eddig, ha olyan helyen jártunk, ahol számítógéppel dolgoztak, mindig elfogott az irigység, hogy milyen jó annak, aki ért hozzá és tudja használni. Olyan érzés fogott el, mintha a gép előtt ülő varázsló volna, hisz az egér vagy a billentyű nyomogatásával csodálatos dolgokat műveltek.

Éppen ezért már nagyon vártuk, hogy a Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár Módszertani Osztálya által szervezett számítógépes oktatás megkezdődjön. Elmondhatjuk, hogy nem vártunk hiába!

A három alkalommal sikerült némi ismeretet összeszednünk, és büszkén mondatjuk magunkról, már tudjuk, mit jelent, ha meghalljuk a tálca, ablak, a mappa, a fájl, a menü és egyéb ilyen jellegű kifejezéseket. Eddig ugyanis csak a süteményes tálcára vagy a tisztítandó ablakra tudtunk gondolni. A lelkes oktatók, akik az ismereteket átadták, megpróbálták úgy összeállítani és előadni a tudnivalókat, hogy a lehető legjobban megértsük és megtanuljuk azokat. A rendelkezésünkre álló gépeken azonnal alkalmaztuk az újonnan hallottakat. Az egér ugyan nem mindig bizonyult "kezes jószágnak", de egy-két sikertelen kísérlet után jött a segítség, az egér és a gép is engedelmessé vált. A második és harmadik alkalommal viszont már szemmel láthatóan mi is "varázsoltunk". Először **Csepányi Elemérrel**, majd **Tózsér Istvánné Andreával**.

És lám, az egyszerűen beírt szövegek formát kaptak, ábrákat tettünk ide is, oda is, sőt még sorba is rendeztük! Az eredmény láttán mi is és az oktatóink is elégedettek voltak. Azok, akik magasabb szinten "művelik" ezeket a dolgokat – olvasva e sorokat – talán mosolyognak azon, hogy mi még csak itt tartunk. Mi pedig azt mondjuk: már itt tartunk! És itt nem szeretnénk megállni, szeretnénk tovább bővíteni ilyen irányú ismereteinket. Reméljük, lesz még ilyen alkalom!

Megköszönjük mindazoknak, akik lehetővé tették nekünk azt, hogy ez az oktatás ilyen formában megvalósult.

Patkó Istvánné és Horváth Józsefné
Kisköre

A nagy érdeklődésre való tekintettel a 2001. évben a tanfolyam folytatását tervezzük. (A szerk.)

A KKDSZ álláspontja a bérekről, a költségvetésről

A Közgyűjteményi és Közművelődési Dolgozók Szakszervezete Országos Ügyvivői Tanácsa az alábbi álláspontot alakította ki:

1. A KKDSZ javaslatot dolgozott ki és terjesztett a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma politikai vezetése elé egy új közgyűjteményi és közművelődési bértábla 2001. január 1.-jei bevezetéséről, amely mindössze 6 milliárd Ft költségvetési kiadással járna.

A Minisztérium hivatalos érdekegyeztető tárgyalást – kezdeményezésünk ellenére – nem folytatott a KKDSZ-szel sem erről a javaslatról, sem a költségvetés egyéb kérdéséről. Közel két éve nem volt a NKÖM-ben – kezdeményezéseink ellenére – ágazati érdekegyeztetés.

Ehelyett a közigazgatási államtitkár és a KKDSZ elnöke között voltak konzultációk, beszélgetések csupán.

A 2001-2002. évi költségvetésről szóló törvényjavaslat a tárgyalások elmaradásának következtében – 2 %-os létszámcsökkentés mellett – mindössze 750 millió Ft-ot rögzít egy 2001. szeptember 1.-jei, csupán 14,3 %-os közgyűjteményi-közművelődési bérfeljesztés megvalósítására a NKÖM fejezetben.

Ez az összeg méltatlanul alacsony ahhoz, hogy az elmúlt két év rossz bérpolitikáját, a közgyűjteményi és közművelődési dolgozókat hátrányos megkülönböztetéssel sújtó kormányzati és NKÖM magatartást megváltoztassa!

Ezért

- a KKDSZ tiltakozik az ellen, hogy kevesebb fizetést kapjanak e terület dolgozói a pedagógusoknál (ott 1,43-as szorzó, itt 1,20-as). Követeljük az azonos béreket!
- Tiltakozunk az ellen, hogy lényegesen kisebb bért kapjanak múzeumi, levéltári, könyvtári tudományos kutatóink a kutatóintézetek kutatóinál. Követeljük 2001. január 1.-től a velük azonos béreket!
- Végül tiltakozunk az ellen is, hogy e bérrendszerben a fizikai-műszaki-gazdasági-adminisztratív dolgozók további hátrányba kerüljenek a szakmai szakalkalmazottakkal szemben. Követeljük a kiegyensúlyozott: a kvalifikációt, a munkában eltöltött időt alapul vevő azonos béreket!

Összegezve: A KKDSZ az egységes közalkalmazotti bérrendszer újraalkotását követeli, és ezen belül fenntartja közgyűjteményi-közművelődési bérfeljesztési javaslatát, mint olyat, amelyet az egész közalkalmazotti foglalkoztatotti körre érvényesíteni kell. Ezért dolgozta ki az új bértáblára vonatkozó javaslatát!

Kompromisszumként el tudjuk fogadni, hogy a KKDSZ-féle – a KIÉT Munkavállalói Oldal által támogatott – bértáblát, létszámcsökkentés nélkül 2001. szeptember 1.-jétől léptessék hatályba.

A KKDSZ fenntartja azon indítványát is, hogy az ágazat országosan reprezentatív szakszervezeteként részt vegyen a bérelosztás mechanizmusának kimunkálásában és az intézményekig való eljuttatásában is.

2. A KKDSZ a 2001-2002. évi költségvetési törvényjavaslatból követeli az 1997. évi CXL. törvény (kulturális alaptörvény) módosítására vonatkozó szabályok törlését. Ennek oka, hogy a módosítás azt a kultúrafinanszírozási rendszert szüntetné meg, amely 60 %-os állami költségvetési garanciát vállalt a könyvtárak, múzeumok, művelődési házak, levéltárak működtetéséhez és ösztönzést adott az önkormányzatok finanszírozó szerepének növelésére.

3. A KKDSZ arra tart igényt, hogy a kulturális alapellátás önkormányzati normatív költségvetési forrásai 8,2 % helyett a kulturális törvényben előírt rend szerint, azaz 20 %-kal (összesen 17 milliárd Ft-ra) növekedjenek. Nem a szja helyben maradó részének forrásaiból, hanem – mint a közoktatásban – 100 %-os állami támogatással.

4. A KKDSZ a kulturális alaptörvény végrehajtásából adódó NKÖM feladatokra 1,3 milliárd Ft-ot igényel, mivel ez a forrás szükséges a törvény által rögzített követelmények teljesítéséhez.

E követelmények teljesítése nélkül a kormány és a NKÖM politikája ellentétbe kerül a kormányprogramban kiemelt, kultúrát támogató ígéretekkkel. Ezt a KKDSZ nem hagyhatja szó nélkül, mert így a több mint 4300 milliárdos költségvetési összkiadásoknak már csak 0,6 %-a jutna a kulturális alapellátásra! (1998-ban ez a mérték 0,86 % volt.)

5. A KKDSZ nem tekinti befejezettnek a 2000. évi bérek ügyeit sem. Mivel az infláció magasabb szintje miatt a munkavállalók rétegei jelentős reálbércsökkenést lennének kénytelenek elviselni, a KKDSZ igényli, hogy a KIÉT-en belül a kormány egyezzen meg legalább 5 %-os további, még ez évben végrehajtandó bérfeljesztésben.

6. Ugyanitt, a KIÉT-en belül haladéktalanul kezdődjenek meg a tárgyalások az új, egységes közszolgálati bérrendszerről – 2002-ben kezdődő, fokozatos bevezetéssel. E bérrendszer ismerje el a végzettséget, a munkában eltöltött időt és a munka-teljesítményeket, közelítse a béreket az EU-s kereseti átlaghoz.

7. Közszolgálati foglalkoztatáspolitikában a KKDSZ arra tart igényt, hogy a közfeladatokkal arányos, a szakmai törvényben előírt szintű, létszámnormák által garantált rend alakuljon ki. Elég volt a létszámcsökkentésekből, a dolgozók megfélemlítéséből, a közalkalmazotti jogviszonyból való “kiszervezések”, a közhasznú társasági átszervezések által okozott károkból. Stabil és szakmailag megalapozott közszolgálati foglalkoztatást követelünk a közgyűjteményi és közművelődési területeken.

Budapest, 2000. október 3-án

KKDSZ Országos Ügyvivői Tanács

KAPCSOLAT a Heves megyei könyvtárosok lapja
ISSN 1416 3535

Kiadja: a Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár
Felelős kiadó: Engel Tibor igazgató
Szerkeszti: Tózsér Istvánné, Farkas Márta
Megjelenik: 200 példányban